

Галунько В. М.

кандидат юридичних наук, доцент
проректор з матеріально-технічного розвитку та інфраструктури
Херсонського державного університету

ДЕЯКІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті проаналізовано чинне законодавство України, яке регулює діяльність слідчих підрозділів правоохоронних органів, та визначено сутність організаційно-правових основ їхньої діяльності, виявлено прогалини в чинному законодавстві і сформульовано пропозиції із зазначеного питання.

Ключові слова: адміністративні процедури, адміністративно-правове забезпечення, слідча діяльність.

Постановка проблеми. Держава як гарант Конституції України через свої органи зобов'язана здійснювати заходи, спрямовані на захист життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки своїх громадян від протиправних дій. До таких органів належать правоохоронні органи, на які покладені завдання із здійснення протидії правопорушенням, що чиняються стосовно особи, суспільства, держави і зазіхають на права, свободи і законні інтереси людини та громадянина. Особливу увагу звернуто на роботу слідчих органів, які входять до структури правоохоронних органів. Відповідно до статті 38 Кримінального процесуального кодексу України (надалі – КПК України) органами досудового розслідування (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство) є слідчі підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів державного бюро розслідувань, підрозділи детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України. У цій статті не згадується слідчий прокуратури, але у п. 1 Перехідних положень КПК України вказано повноваження слідчих органів прокуратури [1]. Окрім того, Законом України «Про Вищу раду правосуддя» від 21.12.2016 р. передбачено створення упродовж січня – лютого 2017 р. слідчих підрозділів органів Державної кримінально-виконавчої служби [2]. У зв'язку з цим необхідно вносити певні зміни до статті 38 КПК України. Взаємодія та відпрацювання спільних заходів правоохоронних органів щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень в усіх сферах громадського життя мають сприяти стабілізації криміногенної обстановки, зміцненню законності і правопорядку в державі. Діяльність слідчого як службової особи правоохоронних органів виконавчої влади повинна у повному обсязі регулюватись адміністративно-правовими нормами, до яких належать норми, якими керуються процеси управління щодо його діяльності, а також норми розподілу функцій, матеріально-технічного та кадрового забезпечення, впровадження науково-обґрунтованих способів і засобів розслідування кримінальних правопорушень, забезпечення взаємодії з іншими працівниками правоохоронних органів у сфері належного та своєчасного розслідування кримінальних злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальною науково-теоретичною основою дослідження проблемних

пов'язаної з адміністративно-правовим забезпеченням діяльності слідчого, є праці В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, І.Л. Бородіна, В.Л. Васильєва, І.П. Голосніченка, Т.О. Гуржія, Є.В. Додіна, Р.А. Калюжного, Л.В. Ковалюка, М.В. Ковалюка, С.В. Ківалова, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.В. Комзюка, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янця, О.В. Негодченко, О.І. Остапенко, О.П. Рябченко, А.О. Селиванова, В.К. Шкарупи та ін.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України, яке регулює діяльність слідчих підрозділів правоохоронних органів, визначити сутність організаційно-правових основ їхньої діяльності та сформулювати пропозиції із зазначеного питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для нормальної діяльності органів досудового розслідування необхідне належне правове забезпечення, що сприятиме реалізації повноважень слідчих органів досудового розслідування. Слідчий як суб'єкт владних повноважень, які гарантовані державою, здійснює їх від імені держави. У більшості випадків ця діяльність пов'язана з обмеженням прав громадян та інших суб'єктів правовідносин, у зв'язку з чим важливо забезпечити неухильне дотримання та виконання правових норм, які регулюють цю діяльність.

Розглядаючи поняття «процедура» в загальному аспекті, звернемось до словника. Так, у тлумачному словнику української мови «процедура» визначається як офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь [3]. В адміністративному праві адміністративні процедури розглядаються як нормативно встановлений порядок послідовно здійснюваних дій органами виконавчої влади, спрямований на прийняття владних управлінських рішень і реалізацію повноважень посадових осіб не пов'язаний із розглядом суперечок або застосуванням заходів примусу. Так, М.І. Лазарев виокремлює такі види адміністративних процедур, що здійснюються органами виконавчої влади у взаєминах із громадянами та їх організаціями: правопредставницькі, пов'язані із забезпеченням виконання обов'язків громадянами та їх організаціями, ліцензійно-дозвільні, реєстраційні, контрольні-наглядові, державно-заохочувальні процедури [4].

На думку В.Б. Авер'янова, «необхідно розуміти, що процедури, які узагальнено визначаються як «адміністративні», здатні підвищувати ефективність управлінської діяльності, сприяти чіткому виконанню функцій і повноважень органами та посадовими особами. Але головне – адміністративні процедури забезпечують суворий правовий режим дотримання прав свобод громадян і є дієвим засобом захисту проти суб'єктивізму і свавілля з боку службовців органів виконавчої влади. Незважаючи на більшість європейських країн існують коди фіксовані акти, присвячені дуже детальній регламентації таких процедур. Причому подібні закони у цих державах – це серцевина адміністративного законодавства. Вони визнача-

рівень демократії у державному управлінні» [5]. До визначення місця права, нормативно-правового забезпечення в організації будь-якої діяльності в державі та суспільстві несприятливо звертались учені. З цього приводу О.Ф. Скакун писала, що право забезпечує життєдіяльність суспільства через нормативне регулювання. Правове регулювання – це встановлення суспільних відносин, здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток [6].

Закони і підзаконні акти посідають основне місце в механізмі правового регулювання діяльності слідчих органів досудового розслідування. Правове забезпечення адміністративних процедур передбачає закріплення основних принципів та здійснення управлінської діяльності на засадах і відповідно до Конституції та законів України, а у разі необхідності – згідно з іншими нормативно-правовими актами. Конституцією України визначаються межі правового регулювання в різних інститутах суспільних відносин, у ній містяться відповідні засади діяльності права, встановлено конкретні права та обов'язки суб'єктів права для більш повного втілення конституційних принципів у практику. Конституційні вимоги у сфері діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів конкретизовані та містяться у нормах адміністративного, кримінального, кримінально-процесуального права. Основним документом, де законодавчо визначені функції і межі діяльності, підслідність, права і порядок кримінального провадження, є Кримінальний процесуальний кодекс України, який набрав чинності 19 листопада 2012 року. Незважаючи на те, що кодекс, по суті, є новим, на сьогодні існує багато пропозицій щодо змін до нього, оскільки певні норми не відповідають міжнародним стандартам. Окрім того, для визначення окремих питань діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів є Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь в кримінальному судочинстві», «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів», «Про судову експертизу», «Про адвокатуру», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та низка інших, а також постанови Пленуму Верховного Суду України, які стосуються кримінального судочинства. Таким чином, можна зробити висновок, що слідчим для прийняття юридично обґрунтованого рішення та вирішення низки питань необхідно звертатись до великої кількості нормативних документів, що негативно впливає на їхню роботу. Також багато чинних законодавчих та підзаконних нормативних актів не відповідають сучаснішим умовам і потребують оновлення. На нашу думку, необхідно розробити та прийняти єдиний закон про органи слідства, де б чітко визначалось правове регулювання діяльності слідчих підрозділів усіх правоохоронних органів.

Під адміністративно-правовим забезпеченням діяльності правоохоронних органів розуміють діяльність, спрямовану на встановлення законності і правопорядку, спільну розробку та практичну реалізацію узгоджених заходів щодо своєчасного виявлення, розкриття, припинення та попередження кримінальних проступків і корупційних діянь, усунення причин та умов, які сприяють їх вчиненню. Це означає, що кожний орган, який бере участь у координації, у межах своєї компетенції діє притаманними йому засобами і методами для досягнення певної мети разом з іншими органами згідно із планом узгоджених заходів щодо виявлення та розслідування кримінальних правопорушень [7]. Таким чином, адміністративно-правове забезпечення діяльності слідчого – це повноваження, які є гарантією забезпечення режиму законності в розслідуванні злочинів, гарантією захисту законних прав та інтересів громадян і держави; це визначена у норматив-

но-правових актах система завдань, функцій, повноважень, відповідальності, підслідності та адміністративної процедури діяльності органів досудового розслідування.

Висновки. Отже, нормативно-правове забезпечення діяльності слідчих підрозділів правоохоронних органів – це юридичний вплив держави за допомогою нормативно-правових актів та інших засобів юридичної техніки на суспільні відносини, які виникають з приводу визначення їх правового статусу та організаційної структури. Воно здійснюється значною кількістю законодавчих актів України, які на сьогодні не повністю відповідають вимогам міжнародних стандартів та потребують оновлення. З метою підвищення ефективності роботи слідчих необхідно розробити та прийняти єдиний закон про органи слідства, де б визначалися цілі, завдання, функції, принципи, форми, методи та процедури їхньої діяльності, їх соціально-правовий статус та організаційна структура, порядок взаємодії і координації діяльності, нагляд та контроль за нею, організаційно-правові основи її забезпечення тощо.

Література:

1. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України – 12-те вид., допов. і переробл. – К. : Алерта, 2016. – 810 с.
2. Про Вищу раду правосуддя : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
3. Новий тлумачний словник української мови : у 4-х т. – Т. 3. – К. : Аконіт, 1998. – 927 с.
4. Лазарев И.М. Административные процедуры в сфере взаимоотношений граждан и их организаций с органами исполнительной власти в Российской Федерации : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право; финансовое право; информационное право» / И.М. Лазарев. – М., 2002. – 20 с.
5. Авер'янов В.Б. Нові риси предмета українського адміністративного права / В.Б. Авер'янов // Персонал. – 2005. – № 4. – С. 76–81.
6. Скакун О.Ф. Теорія держави і права / О.Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2001. – 286 с.
7. Каркач П.М. Координаційна функція прокуратури України : [навч.-метод. посіб.] / П.М. Каркач, В.Л. Синчук. – Х. : Право, 2005. – С. 22.

Галуцько В. Н. Некоторые административные процедуры административно-правового обеспечения следственной деятельности в Украине

Аннотация. В статье проанализировано действующее законодательство Украины, которое регулирует деятельность следственных подразделений правоохранительных органов, и определена сущность организационно-правовых основ их деятельности, выявлены пробелы в действующем законодательстве и сформулированы предложения по данному вопросу.

Ключевые слова: административные процедуры, административно-правовое обеспечение, следственная деятельность.

Halunko V. Some administrative procedures of administrative and legal support of investigative activities in Ukraine

Summary. The article analyzes the current legislation of Ukraine regulating activity of investigation departments, law enforcement agencies and the essence of organizational and legal framework of their activities, revealed gaps in the current legislation and formulated proposals on this issue.

Key words: administrative procedure, administrative and legal support, investigative activities.